

29.12.2024 32. helluntain jälkeinen sunnuntai, Kristuksen syntymän jälkeinen sunnuntai

Käsittelen tässä sekä vuoroluvun että Kristuksen syntymän jälkeisen sunnuntain tekstit

Vuoroluvun mukainen epistola

”Tämä sana on varma ja vastaanottamisen arvoinen. Siksihän me näemme vaivaa ja kilvoittelemme, että olemme panneet toivomme elävään Jumalaan, joka on kaikkien ihmisten pelastaja, varsinkin uskovien. Neuvo ja opeta tällä tavoin. Kenenkään ei pidä väheksyä sinua nuoruutesi vuoksi. Näytä sinä uskoville hyvää esimerkkiä puheissasi ja elämäntavoissasi, rakkaudessa, uskossa ja puhtaudessa. Lue seurakunnalle pyhiä kirjoituksia, kehota ja opeta ahkerasti siihen saakka, kun tulen. Älä lyö laimin armolahjaa, jonka sait silloin, kun vanhimmat profeettain sanojen perusteella panivat kätensä sinun päällesi. Huolehdi tästä kaikesta ja toimi näin, jotta kaikki näkisivät sinun edistymisesi.” (1. Tim. 4: 9 – 15)

Paavali ennen tätä tekstiä varoitti Timoteosta ”jumalattomista ja joutavista taruista” sekä kehotti häntä saamaan ”vahvistusta siitä uskonopista ja oikeasta opetuksesta, jota olet noudattanut”. Tämä on se ”varma ja vastaanottamisen arvoinen sana”.

Jumala ”on kaikkien ihmisten pelastaja, varsinkin uskovien.” Jumalan pelastava toiminta kohdistuu kaikkiin ihmisiin, ei vain uskoviin. Mutta uskovilla on tässä yhteydessä mainittu erityinen oikeus (vrt. myös Tit. 2: 11; 3: 8; 1. Tim. 2: 1, 4).

”Kenenkään ei pidä väheksyä sinua nuoruutesi vuoksi.” Ensilukemalla näyttäisi siltä, että Timoteus on iältään nuori. Mutta se voi tarkoittaa sitä, että hän on uskossa nuorempi kuin Paavali, siis kaikki Paavalin jälkeen tulleet ovat nuoria. Jokainen uusi sukupolvi on nuorempi kuin vanhempi.

Timoteoksen tehtävä on ”lukea seurakunnalle kirjoituksia, kehottaa ja opettaa”. Lukeminen tarkoittaa julkista Vanhan testamentin lukemista (kirjoitukset = Vanha testamentti). Kehottaminen tarkoittaa saarnaamista. Molemmat käytännöt pohjautuvat juutalaiseen synagoga -jumalanpalvelukseen.

Toisessa kirjeessä Timoteukselle Paavali kirjoittaa: ”Siksi muistutan sinua, että puhaltaisit täyteen liekkiin Jumalan armolahjan, jonka sait silloin kun minä panin käteni sinun päällesi” (2. Tim. 1: 6). Tämän tekstin mukaan Paavali asetti Timoteuksen virkaansa. Nyt tämän päiväinen teksti kuvaa

tilannetta hieman toisella tavoin. Tässä kuvataan, kuinka seurakunnan profeetat (armoitetut opettajat) arvioivat henkilön armolahjan ja antavat hänet seurakunnan vanhimmille, jotka laittavat kätensä vihittävän päälle. Seurakunnan vanhimpien kätten päällepano oli juutalainen toimintatapa (4. Moos. 27: 18 – 23; 5. Moos. 34: 9). Tämä on tämän kirjeen kirjoittajan tuntema tapa ensimmäisellä vuosisadalla.

”Toimi näin, jotta kaikki näkisivät sinun edistymisesi.” Seurakunnan johtaja ei saanut jäädä paikalleen, vaan hänen oli kehityttävä, ja rohkaistava muita. Tämä edistyminen uskossa koskee kaikkia seurakunnan jäseniä (vrt. Fil. 1: 25).

Vuoroluvun mukainen evankeliumi

”Jeesus tuli Jerikoon ja kulki kaupungin halki. Siellä asui mies, jonka nimi oli Sakkeus. Hän oli publikaanien esimies ja hyvin rikas. Hän halusi nähdä, mikä mies Jeesus oli, mutta ei pienikokoisena ylettynyt kurkistamaan väkijoukon takaa. Niinpä hän juoksi jonkin matkaa edemmäs ja kiipesi metsäviikunapuuhun nähdäkseen Jeesuksen, joka oli tulossa sitä tietä. Mutta tultuaan sille kohtaa Jeesus katsoi ylös ja sanoi: ”Sakkeus, tule kiireesti alas. Tänään minun on määrä olla vieraana sinun kodissasi.” Sakkeus tuli kiireesti alas ja otti iloiten Jeesuksen vieraakseen. Kun ihmiset näkivät tämän, he sanoivat paheksuen: ”Syntisen miehen talon hän otti majapaikakseen.” Mutta Sakkeus sanoi Herralle kaikkien kuullen: ”Herra, näin minä teen: puolet omaisuudestani annan köyhille, ja keneltä olen liikaa kiskonut, sille maksan nelinkertaisesti takaisin.” Sen kuultuaan Jeesus sanoin häneen viitaten: ”Tänään on pelastus tullut tämän perheen osaksi. Onhan hänkin Abrahamin poika. Juuri sitä, mikä on kadonnut, Ihmisen Poika on tullut etsimään ja pelastamaan.” (Luuk. 19: 1 – 10)

Tämä kertomus on vain Luukkaalla. Nimi Sakkeus merkitsee puhdasta, viatonta, oikeamielistä tai Jumala muistaa. Hänestä on taustaksi muistettava kaksi asiaa. Ensinnäkin hän oli tullimies ja todennäköisesti käytti asemaansa hyväksi väärällä tavalla. Toiseksi hän oli todennäköisesti hyvin rikas. Mutta hän vastasi Jumalan esittämään kutsuun ja muutti ahneuden anteliaisuudeksi vapauttaen itsensä omistamisen orjuudesta.

Jeesus on matkalla kohti kärsimyksiään ja tulee Jerikon kaupungin kulkeakseen sen läpi. Kaupungin läpi kulki merkittävä tie kohti Jerusalemiä ja se antoi publikaaneille hyvät edellytykset kerätä tullimaksuja. Lyhyenä Sakkeuksen ainoa mahdollisuus nähdä Jeesus oli kiivetä puuhun. Halu nähdä tai kohdata Jeesus johtaa Sakkeuksen kohti pelastusta. ”Tänään minun on määrä olla vieraana sinun

kodissasi” ilmaisee, että Jeesus noudattaa tässä jo ennakolta laadittua pelastussuunnitelmaa. Nyt pelastus tuodaan Sakkeuksen kotiin. Sakkeus kohdattuaan Jeesuksen toimii epäröimättä.

”He sanoivat paheksuen: ”Syntisen miehen talon hän otti majapaikakseen.” Tässä Jeesus rikkoi juutalaisten perinteisen käyttäytymisen. Juutalaiset eivät olleet yhteyksissä niiden kanssa, jotka olivat syntisiä. Sakkeusta pidettiin syntisenä, sillä publikaanit tunnettiin erärehellisiksi veronkerääjiksi ja jotka myös tekivät yhteistyötä pakanallisen miehittäjävaltion kanssa.

Aikaisemmin Jeesuksen ollessa tullimiehen kodissa (Luuk. 5: 27 – 32) Hän itse vastasi Häntä kohtaan esitettyyn arvosteluun. Nyt tähän arvosteluun vastaakin Sakkeus. Hän lupaa puolet omaisuudestaan köyhille ja jos hän on vääryydellä saanut joltakin rahaa, niin hän korvaa sen nelinkertaisesti takaisin. Tämä lupaus voidaan ymmärtää kahdella eri tavalla. Jos Sakkeus puhuu asiasta tulevaisuuteen liittyen, niin hän osoittaa, että hän ei enää ole syntinen. Jos Sakkeus puhuu jo olemassa olevasta toiminnastaan, niin hän osoittaa olevansa synnitön, sillä hän on antelias ja oikeudenmukainen. Jälkimmäisessä tulkinnassa Jeesus todistaa oikeaksi Sakkeuksen hyvän maineen. Oikeampi on ensimmäinen tulkinta, Sakkeus muuttaa entistä väärää toimintatapaansa. Jos ensimmäinen tulkinta olisi oikea, niin silloin Sakkeus olisi itse ansainnut itselleen pelastuksen. Korvauksen määrä, minkä Sakkeus esittää, on Vanhan testamentin ohjeen mukainen (vrt. 2. Moos. 21: 37).

Se, että Jeesus itse tarjoutuu vieraaksi, ja Sakkeus ottaa Hänet vastaan, muuttaa Sakkeuksen elämän ja pelastus tulee ”tämän perheen osaksi”. Vanhempi käänös ei puhu perheestä, vaan huoneesta, sana voitaisiin suomentaa taloksi, rakennukseksi tai huoneeksi. Jeesuksen läsnäolo tekee mahdolliseksi sen, mikä ihmiselle oli mahdotonta. Tässä siis rikas mies meni neulansilmästä läpi. Mutta se edellytti perusteellista muutosta. ”Onhan hänkin Abrahamin poika.” Sakkeus oli palannut Abrahamin uskoon. Nyt tämä syntisenä pidetty kuuluukin Jumalan valittujen joukkoon.

”Ihmisen Poika on tullut etsimään ja pelastamaan” kadonneita. Sakkeus oli kadonnut Jumalan luota, mutta nyt hän on tullut takaisin. Tässä on Luukkaan evankeliumin tiivistelmä Jeesuksesta: Hän opettaa Jumalan armosta.

Kristuksen syntymän jälkeisen sunnuntain epistola

”Teen teille selväksi, veljet, että minun julistamani evankeliumi ei ole ihmismielen mukainen. Enhän minä ole sitä ihmisiltä saanutkaan, eikä kukaan ole sitä minulle opettanut, vaan sain sen, kun Jeesus Kristus ilmestyi minulle. Olettehan kuulleet, kuinka minä aikoinani, kun elin juutalaisena, vainosin

kiihkeästi Jumalan seurakuntaa ja yritin tuhota sen. Menin juutalaisuudessa pitemmälle kuin useimmat ikätoverini ja kiivailin isiltä perittyjen opetusten puolesta. Mutta Jumala, joka jo äitini kohdusta oli valinnut minut ja armossaan kutsui minut työhönsä, näki hyväksi antaa Poikansa ilmestyä minulle, jotta lähtisin julistamaan vieraille kansoille sanomaa hänestä. Silloin en kysynyt neuvoa yhdeltäkään ihmiseltä enkä heti lähtenyt Jerusalemiin tapaamaan niitä, joista oli tullut apostoleja jo ennen minua. Sen sijaan menin Arabiaan ja palasin sieltä takaisin Damaskokseen. Kolmen vuoden kuluttua menin sitten Jerusalemiin tutustuakseni Keefakseen ja viivyin hänen luonaan kaksi viikkoa. Ketään muuta apostolia en tavannut, ainoastaan Herran veljen Jaakobin. (Gal. 1: 11 – 19)

Juutalaistajat syyttivät Paavalia siitä, ettei hän ole saanut evankeliumia Kristukselta, sillä hän ei ollut ollut Jeesuksen opetuslapsi. He sanoivat, että Paavali oli saanut sanoman muilta saarnaajilta ja levitti sanomaa pakanoille poistaen siitä juutalaisten tavat. Tässä tekstissä Paavali puolustautuu näiltä hyökkäyksiltä ja kertoo suhteestaan Jerusalemin äitikirkkoon.

”Teen teille selväksi, veljet, että minun julistamani evankeliumi ei ole ihmismielen mukainen.” Paavali usein kirjoittaa tästä asiasta. Hän korostaa julistamansa evankeliumin sisältöä (1. Kor. 15: 1). Tämä evankeliumi on Jumalalta (1. Tess. 1: 13). Tämän evankeliumin mukaan pelastus on mahdollista kaikille niille, jotka uskovat Kristukseen (1. Tess. 1: 5; 2. Kor. 4: 3; Room. 2: 16).

Paavali toteaa, ettei hän saanut evankeliumia ihmisiltä, vaan ”kun Jeesus Kristus ilmestyi minulle”. Tämä on ymmärrettävä niin, että Paavali sai Kristukselta evankeliumin perusluonteen mutta ei välttämättä sen sanamuotoa. Tämä merkitsee, että Paavali on saanut myöhemmin tarkempaa tietoa esimerkiksi Jeesuksen toiminnasta ja opetuksesta varhaisemmasta traditiosta, jonka lähteenä on Jerusalemin äitikirkko.

Paavalin menneisyys fariseuksena ei selitä hänen kehittymistään kristilliseksi saarnaajaksi. Fariseuksena hän vastusti kaikkea sitä, mikä oli Mooseksen lakia ja siihen liittyvää rabbiinista tulkintaa (isien perinnäissäännöksiä) vastaan. Tämä johti siihen, että hän ”vainosi kiihkeästi Jumalan seurakuntaa”. Tämä termi tässä yhteydessä tarkoittaa Juudean pieniä kristillisiä seurakuntia. Hänen tarkoituksensa oli tuhota Jumalan seurakunta. Hän oli innokkaampi kristittyjen vainoaja kuin muut juutalaiset. Mutta, Paavalista itsestään tuli kristitty Kristuksen ilmestyksen tähden.

Paavali koki, että Jumala oli kutsunut hänet työhönsä oman olemisensa alusta alkaen: ”jo äitini kohdusta”. Tämä on Septuaginta -käännöksen mukainen lause. Se löytyy sekä profeetta Jeremiaalta

(Jer. 1: 5) että profeetta Jesajalta (Jes. 49: 1). Jumala kutsui Paavalin ”armossaan”, ei hänen kykyjensä takia.

Jumala ”näki hyväksi antaa Poikansa ilmestyä minulle” on yksi mahdollisuus kääntää tämä teksti. Vanhemmassa käännöksessä on toinen mahdollisuus: ”ilmaista minussa Poikansa”. Tämä merkitsee, että Paavali on sisäisesti muuttunut, hänessä vaikuttaa Henki, Kristus puhuu hänessä. Paavali toteaa nähneensä Kristuksen (1. Kor. 9: 1; 15: 8) ja on sen takia apostoli. Teksti jatkuu: ”jotta lähtisin julistamaan vieraille kansoille sanomaa hänestä”. Paavali yhdistää Kristuksen ilmestymisen ja hänen valtuutuksensa toimia apostolina pakanoiden keskuudessa, yhteen. Tämä ei välttämättä merkitse ajallisesti heti alkavaa toimintaa. Tämän valtuutuksen hyväksyivät Jerusalemin seurakunnan arvohenkilöt (Gal. 2: 7).

Paavalin toiminnan lähde on Kristus, ei Jerusalemi. Hän ei ”kysynyt neuvoa yhdeltäkään ihmiseltä. Häneltä meni ainakin kolme vuotta ennen kuin hän meni Jerusalemiin. Paavali tiedosti asemansa. Jerusalemissa hän tapasi ”niitä, joista oli tullut apostoleja jo ennen minua”. Tämä ei merkitse sitä, että Paavali olisi jotenkin huonompi muita. Tekstissä mainittu ”Arabia” tarkoittaa luultavasti Nabatean kuningaskuntaa.

Paavali meni Jerusalemiin ”tutustuakseni Keefaaseen”. Kysymyksessä tuskin oli tavallinen sosiaalinen tapaaminen. Todennäköisesti Paavali tapasi Pietarin saadakseen lisää tietoa Jeesuksesta. Paavalilla oli fariseuksena erinomainen Vanhan testamentin tuntemus. Jeesuksen ilmestyminen hänelle antoi perusymmärryksen evankeliumin sanomasta. Damaskoksessa hän todennäköisesti sai lisää tietoa Jeesuksen opetuksesta muilta kristityiltä ja rupesi itse opettamaan Kristuksesta. Tapaaminen Pietarin kanssa täydensi Paavalin tiedon Kristuksesta. Hän tutustui Jerusalemin seurakunnan traditioon.

Nykyinen käännös mainitsee vierailun pituudeksi kaksi viikkoa. Vanha käännös ja alkuperäinen teksti kertoo pituudeksi viisitoista päivää. Tutustua -verbi merkitsee tässä tapauksessa lähentymistä. Paavali kunnioitti Pietaria ja pitkä tapaaminen johti tutustumiseen, kyseessä ei ollut vain kohteliaisuuskäynti.

Vanhan kirkon perinteessä asia voitiin ymmärtää myös sillä tavoin, että Paavali sai Kristuksen ilmestymisen yhteydessä paljon tietoa. Vierailu Jerusalemiin voidaan silloin nähdä, ei tiedon saamisena Pietarilta, vaan tiedon antamisena Pietarille. Myöhemmin tiedämme, että Jerusalemin seurakunta hyväksyi Paavalin toiminnan pakanoiden keskuudessa ja hänen toimintatapansa, missä ei vaikuttanut isien perinnäissäännöt (vrt. apostolien kokous Jerusalemissa, Ap.t. 15).

Pietarin lisäksi Paavali tapasi Jaakobin, Herran veljen. Tekstimuoto: ”Ketään muuta apostolia en tavannut, ainoastaan Herran veljen Jaakobin”, on ongelmallinen. Sanan ainoastaan tilalla voisi olla sana paitsi. Suomennos voitaisiin ymmärtää niin, että Paavali ei pidä Jaakobia apostolina. Jos käännämme tekstin sanalla paitsi, silloin Paavali pitäisi Jaakobia apostolina. Ortodoksisen kirkon perinteen mukaan Jaakob on apostoli.

”Herran veli” ansaitsee myös huomiomme. Klassisessa ja hellenistisessä kreikan kielessä kyseinen sana veli merkitsee todellista veljeä. Septuagintan mukaan tehdyissä käänöksissä kyse on sukulaisista. Tämä on se tulkinta, jota pitäisi noudattaa. Jaakob on Herran sukulainen (Joosefin ensimmäisestä avioliitosta).

Kristuksen syntymän jälkeisen sunnuntain evankeliumi

”Tietäjien lähdettyä Herran enkeli ilmestyi unessa Joosefille ja sanoi: ”Nouse, ota lapsi ja hänen äitinsä mukaasi ja pakene Egyptiin. Pysy siellä, kunnes käsken sinun palata. Herodes aikoo etsiä lapsen käsiinsä ja surmata hänet.” Joosef heräsi unestaan, otti heti yöllä mukaansa lapsen ja hänen äitinsä ja lähti kulkemaan kohti Egyptiä. Siellä hän pysytteli Herodeksen kuolemaan asti. Näin kävi toteen, mitä Herra oli profeetan suulla ilmoittanut: ”Egyptistä minä kutsuin poikani.” Kun Herodes huomasi, että tietäjät olivat pitäneet häntä pilkkanaan, hän raivostui. Hän antoi käskyn, että Betlehemissä ja sen lähistöllä oli surmattava kaikki kaksivuotiaat ja sitä nuoremmat pojat, sen ajan perusteella, jonka hän oli tietäjiltä saanut selville. Näin kävi toteen tämä profeetta Jeremian lausuma ennustus: - Ramasta kuuluu huuto, itku ja kova valitus. Raakel itkee lapsiaan eikä lohdutuksesta huoli, sillä heitä ei enää ole. Kun Herodes oli kuollut, Herran enkeli ilmestyi Egyptissä Joosefille unessa ja sanoi: ”Nouse, ota lapsi ja hänen äitinsä mukaasi ja palaa Israelin maahan. Ne, jotka halusivat surmata lapsen, ovat kuolleet.” Joosef heräsi, otti mukaansa lapsen ja hänen äitinsä ja palasi Israelin maahan. Mutta kun hän kuuli, että Juudean kuninkaaksi oli Herodeksen jälkeen tullut tämän poika Arkelaos, hän ei uskaltanut mennä sinne. Saatuaan sitten unessa ohjeen hän meni Galileaan ja asettui siellä kaupunkiin, jonka nimi on Nasaret. Näin tapahtui, jotta kävisi toteen profeettojen ennustus: häntä kutsutaan Nasaretilaiseksi.” (Matt. 2: 13 – 23)

”Nouse, ota lapsi ja hänen äitinsä” ei sisällä ajatusta vaimosta. Joosef oli kihlannut Marian ja tunnustanut Jeesuksen pojakseen antamalla Hänelle nimen. Hän oli myös virallisesti ottanut Marian vaimokseen. Nyt Joosef voi toimia Marian ja lapsen suojelijana. Matteuksen antamasta kuvauksesta tulee ajatus, että pako Egyptiin ei ollut pitkäaikainen.

”Egyptistä minä kutsuin poikani” on lainaus profeetta Hoosealta (Hoos. 11: 1). Se viittaa israelilaisten pakoon Egyptin orjuudesta ja sinällään tarkoittaa pelastusta. Hoosean tekstissä sana poika tarkoittaa israelilaisia, Jumalan kansaa. Matteus lainatessaan Hoosean tekstiä muuttaa kansan yhteisen kokemuksen yhden ihmisen, Jeesuksen kokemukseksi ja tekee tapahtumasta koko Israelin uudelleen voimaansaattamisen alun. Jeesuksen toiminnassa toteutuu pelastuksen uusi aikakausi. Mooses johti kansan kohti luvattua maata, Jeesus johtaa meitä kohti Jumalan valtakuntaa.

Betlehemin lastenmurhan historiallisuutta me emme tiedä. Herodes kuvataan historiassa julmaksi, joten tällainen toimintatapa olisi hänelle luonnollista. Mutta Vanhasta testamentista löydämme vastaavanlaisen tapahtuman: Egyptin faarao määräsi surmattavaksi kaikki israelilaisten syntyvät poikalapset (2. Moos. 1: 15 – 22).

Matteuksen lainaus profeetta Jeremiaalta (Jer. 31: 15) pitää ymmärtää oikein. Jeremia kirjoittaa Raakelin murheesta, josta kerrotaan ensimmäisessä Mooseksen kirjassa (1. Moos. 35: 19). Alkuperäisessä tekstissä Raakel murehtii omaa kuolemaansa, sillä hän kuoli synnyttäessään Benjaminin. Jeremiaan Raakel murehtii poikiensa Joosefin ja Benjaminin kohtaloa, kun he ovat maanpakolaisuudessa. Voi olla, että lainatessaan profeetta Jeremiaa, Matteus haluaa rinnastaa Jeesuksen profeetta Jeremiaan kärsivänä uuden liiton profeettana. Jeremia eli juutalaisten lopun ajan toivossa.

Raakel on haudattu lähelle Betlehemiä. Raman kaupunki on todennäköisesti nykyinen Al-Ram, noin yhdeksän kilometriä Jerusalemissa pohjoiseen. Sekä Betlehem että Raman kaupunki kuuluivat Benjaminin heimon alaisuuteen. Herodeksen määräys oli surmata poikalapset Betlehemistä ja sen lähistöltä. On mahdollista, että ”lähistöön” kuului myös Rama. Voi olla, että Matteus lainatessaan profeetta Jeremiaan tekstiä ajatteli, että Raakel itkee näiden Herodeksen vainojen uhreja. Nimellä Rama on merkitys, se ei ole vain nimi. Se tarkoittaa korkeutta tai korkeaa paikkaa. Joskus on selitetty, että Raakel tarkoittaakin Betlehemiä ja sen huuto kuuluu korkealle.

Joosef palasi Egyptistä takaisin Palestiinaan. Teksti kertoo, miksi hän asettui Galileaan, ei Juudeaan. ”Ne, jotka halusivat surmata lapsen, ovat jo kuolleet” muistuttaa sitä, mitä Herra sanoi Midianissa Moosekselle: ”Palaa Egyptiin. Kaikki, jotka tavoittelivat henkeäsi, ovat jo kuolleet” (2. Moos. 4: 18).

Juudean kuninkaaksi tullut Arkelaos muistutti isäänsä Herodesta. Sen takia Joosef ei halunnut jäädä Juudean alueelle. Perhe asettui Galileaan. Alue ei ollut puhdasta juutalaisaluetta, vaan siellä asui paljon pakanoita. Sen takia etelän Juudean asukkaat eivät arvostaneet Galileaa. Asuinpaikaksi tuli Nasaretin pieni kaupunki. Todennäköisen syy tähän oli se, että Nasaretin lähistöllä Herodes Antipas rakennutti uutta pääkaupunkia Sepforista, ja rakentaja Joosef saisi sieltä helposti töitä. Mikään Vanhan testamentin teksti ei ennakoisi Nasaretiin asettumista.

Huomaamme eron evankelistojen Luukkaan ja Matteuksen välillä. Luukas kertoi, että lapsen ollessa neljäkymmenen päivän ikäinen, Hänet vietiin Jerusalemin temppeliin, jotta voitaisiin suorittaa lain edellyttämät uhrit. Tämän jälkeen perhe siirtyi Nasaretiin (Luuk. 2: 25 – 40). Luukas ei kerro mitään Egyptistä. Matteus vaikenee Jerusalemin temppelistä ja menemisestä heti Nasaretiin, mutta hän kertoo paon Egyptiin. Tässä ei muodostu ristiriitaa. Toinen kertoo toisesta asiasta ja toinen toisesta. Selitys voisi olla se, että pyhä perhe oli neljäkymmenen päivän ajan Betlehemissä tai sen lähistöllä ja tuli sitten läheiseen Jerusalemiin suorittamaan uhrit. Sitten he siirtyivät Nasaretiin, josta lähdettiin pakomatalle Egyptiin.

Voi olla, että kyse on myös Matteuksen omasta ajattelusta. Ensinnäkin, hän on voinut tietoisesti nimetä Nasaretin nimenomaan sen vuoksi, ettei sitä mainita Vanhassa testamentissa. Toiseksi se voi viitata profeetta Jesajan tekstiin (Jes. 11: 1): ”Iisain kannosta nousee verso, vesa puhkeaa sen juuresta ja kantaa hedelmää”. Yksi sanan nasaret merkityksistä on verso. Kolmanneksi Matteuksella on saattanut olla mielessään sana nasiiri, joka tarkoittaa pyhitettyä henkilöä, joka on kyllin vahva pelastamaan kansansa.